

Indholdsplan 2026/27

Helgenæs Naturefterskole

Det overordnede mål for skolens virke	5
Værdigrundlag	5
Kvalitetsmål	6
Livsoplysning	7
Tillid som grundlag for samvær	8
Folkelig oplysning	9
Demokratisk dannelse	10
Konflikthåndtering	11
Antimobbestrategi	12
Afslutning af skoleophold før tid	19
Elevsammensætningen	21
Inklusion	21
Målgruppen for øget faglig støtte i undervisningen	23
Formålet med inklusion og faglig støtte	23
Inklusion og faglig støtte i undervisningstilbudet	24
Elevoptag	24
Læringssyn	25
Proces- og målstyring	26
Systemisk tænkning	26
Anerkendelse	27
Zonen for nærmeste udvikling	30
Legitim perifær deltagelse	30
Faglig undervisning	31
Indholdsplan HNE 26/27	2

Dansk	32
Dansk som andetsprog	33
Matematik	34
Engelsk	36
Tysk	38
Samfundsfag	41
Fysik/kemi	42
Naturfag	43
Idræt	44
P10 Nord - projektorienteret undervisning	45
UU-vejledning, OSO og brobygning	46
Projekt opgaven i 9. klasse	47
Linjefag	47
Jagt	48
Lystfiskeri	49
Nordisk Friluftsliv	50
Islandske heste	51
Oplysning og dannelse	52
Fælleskab og trivsel	53
Valgfag	54
Studieture og rejser	55
Andre omlagte uger og dage	56
Introuger	57
Pædagogisk samvær	57
Kontaktgrupper	58
Indholdsplan HNE 26/27	3

Kontaktlærer	58
Fællessang	60
Rengøring	60
Lektiecafé	61
Måltider	61
Køkkentjanser og undervisning i skolens køkken	63
Weekends	64
Andet samvær/fritidsdelen	65
Aktiviteter	65
Forventninger	66
Ledelsestruktur	68
Ledelse	68
Undervisning/tilsyn	68
Teknisk-administrativt personale	69
Evaluering af undervisningen	69
Opfølgingsplan	69
Godkendelse af indholdsplan	70

Det overordnede mål for skolens virke

Herunder værdigrundlag og kvalitetsmål.

De overordnede mål for Helgenæs Naturefterskoles virke er beskrevet i skoleformens lovbestemte hovedsigte som: livsoplysning, folkelig oplysning og demokratisk dannelse.

Samspelet mellem lovens hovedsigte og skolens praksis fremgår af skolens værdigrundlag samt af de kvalitetsmål, vi har sat for vores arbejde.

En nærmere beskrivelse af, hvorledes dette samspil mellem værdigrundlag og kvalitetsmål skal forstås, fremgår af de følgende to afsnit.

Værdigrundlag

Vi ønsker og søger at danne og uddanne elever til myndighed, selvbevidsthed og ansvarsbevidsthed, således at de kan indgå i forpligtende fællesskaber og et demokratisk samfund, hvor forskellighed er værdsat og anset som en ressource.

Vi søger og ønsker at skabe rammerne for at eleverne udvikler livsduelighed, viden, kritisk sans, glæde ved livet, lyst til fællesskab og en forståelse af sig selv som værdifulde individer der er del af noget større i en mangfoldig og omskiftelig verden.

Vi tror på, at mennesket grundlæggende er frit med gode intentioner, samt har et iboende ønske om at gøre det så godt som de kan i alle sammenhænge.

Vi mener, at skolen skal afspejle det omgivende samfund, og principielt være åben for alle unge. Alle er lige, men ikke ens. Lige vilkår er ikke samme vilkår.

Vi vægter inklusion, ligestilling og anser naturen som grundlag for vores eksistens - ikke blot som ressource i et antropocentrisk natursyn, men som selvstændig værdi i et økocentrisk natursyn.

Med udgangspunkt i værdigrundlaget samt i skolens målsætning, har vi formuleret følgende kvalitetsmål, som vi ønsker at være kendt for og blive vurderet på.

Kvalitetsmål

At eleverne gennem undervisning og samvær får erfaringer med og forståelse for betydningen af åbne og forpligtende fællesskaber baseret på medmenneskelighed, ansvarlighed, respekt og en passende balance mellem ret og pligt.

At de uddannes til aktivt medborgerskab og får indsigt i demokratiets historie, principper og vilkår samt bliver bevidste om at demokrati er en dynamisk styre- og livsform, som konstant skal udvikles og forsvares lokalt, nationalt og globalt.

At eleverne bliver udfordret gennem en alsidig og nærværende undervisning, der tager udgangspunkt i den enkeltes forudsætninger, således at eleverne får mulighed for at opleve udvikling og faglig trivsel.

At eleverne oplever skolen som havende et højt ambitionsniveau i forhold til kvaliteten af undervisningen, aktiviteterne, samværet samt personalets engagement.

At eleverne får kendskab til og udvikler glæde ved naturen og friluftsliv i gennem mødet med:

- Friluftsliv som sport, hvor glæden ved at mestre og præstere i naturen, både individuelt og i fællesskab vægtes.
- Friluftsliv som turisme, hvor naturen er rammen for samvær og fællesskab med andre.
- Friluftsliv som det enkle udeliv, der søger at være i balance med og have respekt for naturen ud fra princippet om sporløs færdsel.

At bæredygtighedsperspektivet indgår i så mange sammenhænge som muligt bl.a. med hensyn til skolens energiforbrug, rengøring, vedligeholdelse og kost, samt at eleverne gennem den faglige undervisning arbejder med bæredygtighed i forskellige sammenhænge.

At skolens afspejler det omgivende samfund og at rummelighed, inklusion og mangfoldighed kommer til udtryk ved, at der i elevgruppen er plads til mange forskellige typer elever.

Livsoplysning

På Helgenæs Naturefterskole anser vi livsoplysning for at være det overordnede sigte og begreb, der rummer såvel folkelig oplysning som demokratisk dannelse. Livsoplysning er dermed den bærende ide for skolens virke. Det er skolens ønske og hensigt at oplyse om livet med alle dets aspekter og udfordringer for derigennem at bidrage til den enkelte elevs personlige trivsel, udvikling og dannelse. Livsoplysning udfoldes gennem mødet med andre i skolens fællesskab og gennem faglig fordybelse.

På Helgenæs Naturefterskole ønsker vi at eleverne får erfaringer med menneskets etiske og universelle eksistens gennem samtaler og samvær, præget af respekt og ydmyghed over for de erfaringer og holdninger, som den enkelte har med sig. Den livsoplysende samtale kan både være samtalen mellem én medarbejder og én elev, samtaler mellem eleverne og samtaler, som finder sted i forbindelse med samlinger såvel i undervisningen som i andre former for samvær på skolen.

Gennem undervisning, aktiviteter og samvær får eleven mulighed for at formgive, udvikle, udtrykke og afprøve egne eksistentielle ståsteder, erkende fælles menneskelige vilkår og opleve etiske dilemmaer, der kan bidrage til såvel personlig dannelse som til udvikling af fællesskabet.

De fællesskaber som efterskolelivet danner rammen om kan dermed åbne for udviklingen af den enkeltes livsduelighed med afsæt i kendskabet til og erkendelsen af egne forudsætninger, selvværd og respekten for andre, værdsættelsen af forskellighed, fællesskab samt forståelsen af verden som mangfoldig og foranderlig, og for erkendelsen af at mennesket er natur og eksisterer i kraft af og i vores tid også på bekostning af denne.

Tillid som grundlag for samvær

Fundamentalt i samtalen og i samværet på HNE er begrebet tillid. Tillid viser hen til det bedste i mennesket. At have tillid til et andet menneske betyder at have en tro på, at det andet menneske er godt og at det dybest set vil det gode, og det der er meningsfuldt for den enkelte.

Tillid til eleverne er en tro på, at det positive og konstruktive i dem har en større tilbøjelighed til at vinde end det modsatte. Denne tillid er underlig fornuftsstridig, fordi den går på tværs af det sandsynlige og mange af

vores erfaringer. Alligevel vil vi insistere på at tillid må være den grundlæggende følelse vi møder eleven med.

Tilliden indebærer imidlertid en udleverethed for både eleven og den voksne, som især den voksne må kunne bære.

Tillidens positive forventninger stiller eleven fri til at gengælde eller misbruge tilliden. Netop heri består friheden og udleveretheden.

Tilliden legaliserer ikke friheden til at eleven kan gøre hvad som helst, men kun det, der er muligt, når han eller hun bliver personligt berørt og føler sig inddraget i et følelsesmæssigt forhold til et andet menneske, og oplever hvorledes ens handlinger har konsekvenser.

Tillid er grundlæggende for dannelse af såvel skolens som andre fællesskaber.

Endvidere bygger skolens vejledning, i relation til den videre ungdomsuddannelse, på samme aspekter af tillid og livsoplysning.

Folkelig oplysning

Folkelig oplysning lægger vægt på at mennesket også lever i en historisk og kulturel overlevering og tradition. Mennesket forstår sit liv i lyset af et fælles liv, som dels er vokset historisk, dels har en aktuel betydning. Begrebet 'folkelig' udtrykker forestilling om et overleveret og levende fællesskab.

På HNE skal eleverne lære om deres historiske betingethed, og om den kulturelle sammenhæng de er rundet af og som deres samtid er præget af. Det sker dels gennem samlinger, undervisning, aktiviteter og kontaktgruppetimer, hvor perspektivet ofte vil blive italesat som

medborgerskabsemner og dels gennem undervisning, hvor de både tilegner sig en fortidsforståelse, nutidsforståelse og deltager i videreudvikling af nye meningskabende fællesskaber på skolen, men principielt også uden for skolen.

Folkelig oplysning styrkes bl.a. gennem erfaringer som eleverne får i de interessefællesskaber som især linjefagene danner rammen om, og hvor perspektivet også er at eleverne fortsætter og udvikler deres interesser i folkelige foreninger eller andre fællesskaber, når de har forladt efterskolen.

HNE er en almindannende efterskole, hvor det almene står over det specialiserede. Vi tror på at en almindannende tilgang giver det bedste grundlag for en alsidig personlig udvikling for unge, hvis identitetsudvikling stadig er i fuld gang. De unge kan profitere af at møde indholdsmæssige, æstetiske og praktiske tilgange til deres personlige dannelsesprojekt, som de ikke selv havde forestillet sig. Alene det at et efterskoleophold giver mulighed for at møde andre unge med helt andre interesser og forudsætninger end deres egne bidrager til personlig udvikling.

Vi forstår det almene overfor det specialiserede som det vi samles om, det vi gør fælles, det vi sammen står overfor og det der gælder os alle. Vi stræber efter, at vores praksis bliver så almen som muligt. Det betyder bl.a. at vi søger at tilrettelægge vores aktiviteter så alle kan deltage uden at der skal foranstaltes specielle indsatser. I dette ligger der en fordring om, at fællesskabet bærer den enkelte i de tilfælde, hvor det er nødvendigt. Den enkelte må på samme måde overgive sig til fællesskabet og stole på styrken i at være mange.

Demokratisk dannelse

Målet med demokratisk dannelse at ruste mennesker til at leve i politiske og demokratiske fællesskaber samt at udvikle og fastholde disse.

Gennem undervisningen i blandt andet medborgerskab og kontaktgruppetimer lærer eleverne om demokratiets historie, principper og aktuelle problemstillinger og de får demokratiske erfaringer bl.a. ved at arbejde med demokratiske procedurer og beslutninger i elevrådet, hvor eleverne må påtage sig ansvar for fællesskabet og bidrage til at finde løsninger på problemstillinger, som omfatter livet på efterskolen og i visse tilfælde også livet udenfor efterskolen.

Demokratisk dannelse forstår vi således som både erfaringer og viden omhandlende demokrati både som livsform og styreform.

I såvel undervisning som samvær præger medindflydelse og medansvar skolens ånd. Det betyder at mange forhold på skolen løbende må være til debat mellem elever og ansatte. Der er åbenhed og lydhørhed overfor kritik og nytænkning.

Demokrati forudsætter, at den enkelte kan underordne sig de mange, bl.a. ved at acceptere autoriteter og efterleve flertalsbeslutninger, og samtidig at den enkelte har ret til at udtrykke sig frit og kritisk, om ønsket. At kunne udtrykke sig frit stiller krav til den enkeltes omtanke og empati. Iboende i demokratiet bor en fordring om at leve en passende balance mellem ret og pligt. Vi søger gennem undervisning, aktiviteter og hverdagsliv at give eleverne mulighed for at balancere dette, så de oplever forbundethed og meningsfuldhed i skolens fællesskaber.

Konflikthåndtering

Konflikter kan i denne sammenhæng indeholde stort læringspotentiale og skal derfor så vidt muligt kvalificeres ved at ansatte og evt. andre

elever inddrages som bisiddere til løsning og forståelse af konflikten. Konflikter er sjældent rent saglige. Ofte støder såvel følelser og holdninger som personlige psykologiske dispositioner sammen, og løsninger vil derfor ofte kræve større indsigt og empati.

At medinddrage eleverne i løsning af konflikter og komplekse problemstillinger bidrager til at udvikle solidaritet og ansvarfølelse for andre mennesker, og det giver selvværd og selvrespekt at opleve at man kan bidrage i sådanne sammenhænge. Ligesom samtalen er den grundlæggende erfaringskilde til livsoplysning, så er den ligeværdige frie samtale grundlæggende for udvikling af demokratisk dannelse. Gennem samtalen informeres og afklares den enkelte. Det er i mødet med andres holdninger at egne holdninger afklares, derfor skal undervisning og samvær fremme den holdningsbetonede samtale og debat. Også den debat der i sit udgangspunkt kan være vanskelig og støde kan i sin virkningshistorie netop bidrage til at gøre op med fordomme eller tydeliggøre vigtige etiske dilemmaer og grænser.

Antimobbestrategi

På HNE arbejder vi for at:

Alle elever og ansatte kan være en del af positive, faglige og sociale læringsfællesskaber - ingen skal opleve mobning.

Skolen skal, om muligt, reagere allerede inden der er tale om decideret mobning.

Alle unge an ansatte deltager og inkluderer hinanden i fællesskaber

Alle handler, når de er bekendt med eller vidne til mobning

Forebygge mistro og mobning gennem en tidlig og rettidig indsats

Hvad er mobning?

Mobning er udstødning fra fællesskabet. En adfærd der støder en eller flere personer ud af et system eller et fællesskab. Det er ofte et gruppefænomen, og er præget af et tydeligere magtmønster end drilleri.

Drilleri er lidt mere flydende, og den store forskel er, at den man driller, vil man fortsat gerne have en relation til. Hvis man mobber, så ønsker man ikke en relation til den, der bliver mobbet.

Mobning kan være en måde at skabe et fællesskab på.

Mobning kan omfatte både fysiske og psykiske udstødseshandlinger, men kan også være afgrænset til enten eller.

Udstødseshandlingerne kan bære præg af adfærd der har marginalisering og fornedrelse til hensigt.

Handlingerne har ofte en systematik.

Mobning kan være synlig eller usynlig for andre og kan bevidst eller ubevidst skjules af såvel udøvere, ofre som af vidner.

Mobning kan forstærkes ved manglende eller mangelfuld indgriben, da dette kan opleves som blåstempling af både adfærden og konsekvenserne der er forbundet med mobning.

Hvad er digital mobning?

Digital mobning foregår ofte på SoMe og Chats og kan foregå døgnet rundt, hvilket vil sige, at der er ikke noget fristed.

Beskeder og billeder kan blive delt hurtigt og blive set af mange hurtigt

Mobningen kan foregå anonymt.

Mobningen kan foregå i lukkede grupper og være helt usynlige for voksne.

Kropssproget mangler.

Mobningen sker lokalt, men kan inddrage tilskuere fra nær og fjern.

Magtbalancer forstærkes i det digitale rum uden at der kan gribes ind fra forældre eller professionelle voksne.

Målet med HNEs antimobbestrategi

På HNE vil vi fremme trivsel og forebygge mobning gennem tidlige og målrettede indsatser for at styrke rummelige fællesskaber på og omkring skolen.

Ud over skolens generelle værdiregelsæt vil vi med en aktiv og proaktiv antimobbestrategi dagligt arbejde med at sikre trivsel og inkluderende fællesskaber for alle.

Gennem daglige observationer af elevtrivsel og arbejdet med elevsamtaler, forældresamarbejde og personalesamarbejde følger vi kontinuerligt elevernes trivsel og udvikling.

Forebyggelse og bekæmpelse af mobning på HNE

Forebyggelse af mobning sker gennem en tidlig og rettidig indsats i et samarbejde med forældrene.

Vi har fokus på at opbygge inkluderende lærings- og elevfællesskaber, der kan være med til at forebygge, at mobning opstår.

Målet er, at skolen forebygger og reducerer mobning – også digitalt – i videst muligt omfang og samtidig øger elevernes generelle trivsel og muligheder for at deltage i trygge læringsfællesskaber. Det gør skolen helt konkret ved f.eks. at arbejde med følgende indsatser og anbefalinger:

Elevrådet

Elevrådet deltager i udarbejdelsen af skolens antimobbestrategi og formidler det fællesskabsorienterede mobbesyn til alle børn og unge på skolen.

Elevrådet medvirker til at udbrede kendskabet til antimobbestrategien, sige fra over for mobning og opfordre elever til at involvere voksne ved problemer med mobning og ensomhed

Elevrådet er med til at sætte fokus på trivsel, inkluderende fællesskaber og mobning på HNE og herunder gøre opmærksom på gode omgangsformer fysisk såvel som online

Det pædagogiske personale:

Det pædagogiske personale har en anerkendende tilgang til børn og unge og kan sætte sig ind i deres perspektiv.

Det pædagogiske personale samarbejder med skolens andre aktører i forhold til at skabe inkluderende fællesskaber, hvor der er plads til elevernes mangfoldighed.

Det pædagogiske personale deltager i et samarbejde med ledelsen i udarbejdelsen af skolens antimobbestrategi med klare retningslinjer for, hvordan skolen handler forebyggende og i tilfælde af en konkret mobbesag.

Det pædagogiske personale formulerer sammen med eleverne mål for den enkelte klasse vedr. fællesskab og trivsel og dermed organiserer undervisningen sådan, at elevernes samarbejde og trivsel understøttes. Herunder skal der også være fokus på digital dannelse.

Det pædagogiske personale benytter metoder med udgangspunkt i en kvalificeret viden om og kompetencer til at styrke trivsel, forebygge og intervenere mod mobning med udgangspunkt i et inkluderende børnesyn og det fællesskabsorienterede mobbesyn, som inddrager børn og unge som aktive medspillere mod mobning

Det pædagogiske personale skal have fokus på skabe og fastholde fælles værdier samt deres indbyrdes adfærd

Det pædagogiske personale inddrager ledelsen og forældrene på skolen, hvis der er bekymring for, at der foregår mobning, eller der er børn og unge, som står uden for fællesskabet

Forældrene:

Forældre er opmærksomme på, at de selv er rollemodeller for deres børn.

Forældrene tager ansvar og engagerer sig i hele elevgruppens trivsel og motiverer deres egne børn til at have øje for alle i børnefællesskaberne

Forældrene medvirker til at understøtte inkluderende fællesskaber ved i hjemmet at sætte fokus på diversitet

Forældrene støtter deres børn i at løse og håndtere konflikter med jævnaldrende og vurdere, hvornår en voksen skal inddrages. Herunder skal forældrene også inddrage skolens personale

Forældrene er nysgerrige og taler løbende med deres barn om, hvordan de bruger de sociale medier på en god og respektfuld måde

Skolebestyrelsen:

Skolebestyrelsen prioriterer skolens trivselsindsatser højt.

Skolebestyrelsen sikrer sig, at der udarbejdes et værdiregelsæt og antimobbestrategi, hvor skolens aktører inddrages. Der skal være klare retningslinjer for, hvordan skolen handler i tilfælde af mobning. Desuden sikrer skolebestyrelsen sig, at værdiregelsæt og antimobbestrategi løbende revurderes

Skolebestyrelsen skal i samarbejde med skolens personale igangsætte indsatser og aktiviteter, som medvirker til at inddrage sårbare familier og skabe et uformelt og konstruktivt samarbejde

Ledelsen:

Ledelsen samarbejder om at skabe inkluderende fællesskaber, hvor der er plads til elevernes diversitet. Derfor skal der løbende arbejdes med at skabe og fastholde fælles værdier, som er udgangspunktet for personalegruppens holdninger og handlinger i forhold til at skabe og fastholde en inkluderende skole- og klassekultur. Herunder prioriterer ledelsen, at hele personalegruppen løbende reflekterer over egen og kollegers praksis i forhold til arbejdet med at styrke en inkluderende skole- og klassekultur.

Ledelsen tager ansvaret for, at antimobbestrategien bliver udarbejdet i fællesskab med skolens aktører, og at den også indeholder overvejelser om håndtering af digital mobning

Ledelsen tager ansvar for, at der formuleres mål omkring klassefællesskab og trivsel. Herunder fokuseres der på fælles retningslinjer i personalegruppen for klasseledelse, som kan skabe trygge klassefællesskaber. Eks. arbejdes der også med digital dannelse og god digital adfærd.

Ledelsen prioriterer, at ressourcepersoner uddannes og trænes i at udbrede og forankre viden om mobning og digital dannelse samt redskaber til forebyggelse og intervention mod mobning, så der sikres at hele personalegruppen er opdateret her inden for.

Håndtering af mobning

Mobning er et socialt fænomen, hvorfor omdrejningspunktet er kulturen i elevernes fællesskaber i skolen og i fritiden – herunder kulturen i skolens rum. Indsatser skal tage udgangspunkt i de sociale dynamikker, interaktioner og diskurser, som er medvirkende til at sætte rammerne for kulturen på skolen og de fællesskaber, eleverne går ind og ud af.

Håndtering af mobning kan tage udgangspunkt i nedenstående 4 trin, når der vurderes, at der er tale om mobning:

1. Lytte til aktørernes perspektiver og på den måde åbne sagen fra flere vinkler.
2. Beskrive og analysere processerne: Det sociale portræt af klassen eller gruppen tegnes.
3. Initiativer og tiltag igangsættes på baggrund af det sociale portræt.
4. Herefter støttes den eller de udsatte elever, som har været udsat for mobning, i den igangværende proces.

Skolen benytter sig af midlertidige indsatser, som skal standse mobningen her og nu, indtil den mere egnede og langsigtede handleplan træder i kraft, og indsatserne i den er begyndt at virke. Begge dele er vigtige og nødvendige.

Handleplan og procedure ved mobning

Undervisningsmiljøloven sikrer, at der bliver udarbejdet en handleplan senest 10 arbejdsdage efter, at der er konstateret problemer med det psykiske miljø inden for elev- og/eller lærings- fællesskabet – og herunder tilfælde af mobning.

Handleplanen skal indeholde en kortlægning, hvor problemet belyses fra flere perspektiver. Her skal der tages stilling til, hvem de involverede er, og hvordan mobningen effektivt bliver stoppet. De relevante aktører skal inddrages. Herefter opstilles der mål og tiltag i forhold til den pågældende mobbesag, som efter aftalt tid skal evalueres og følges op på.

Problemer vedrørende mobning eller lignende er ikke ens, hvorfor handleplanen udarbejdes efter den aktuelle situation og børnegruppen. Foranstaltningerne i handleplanen kan være kort- og/eller langsigtede og både tage udgangspunkt i et skole-, klasse- og individniveau. Skolen vurderer hvilke tiltag, der bedst løser problemerne i det konkrete tilfælde.

Oplever elever og deres forældre ikke, at der bliver taget ordentlig hånd om situationen, har de mulighed for at klage. Det kan være, hvis skolen ikke har en antimobbestrategi, eller hvis de oplever, at der bliver reageret utilstrækkeligt ved det konkrete tilfælde af mobning. Klagen kan sendes til Dansk Center for Undervisningsmiljø.

Afslutning af skoleophold før tid

Skolen fungerer under efterskoleopholdet som elevens hjem, det er ikke en erstatning for eget hjem, men en følelse af tilknytning som udvikles gennem kendskab til de andre elever og skolens ansatte.

Denne oplevelse af at skolen er "hjemme" understøttes af skolens holdning til at såvel ansatte som eleverne er forpligtet på hinanden i "tykt og tyndt". Det betyder blandt andet at man ikke smider hinanden ud, fordi man har begået en fejl. Vi tror ikke, at mennesker lærer noget positivt af at blive ekskluderet. I stedet forsøger vi gennem forskellige tiltag at genskabe tillid og respekt for den enkelte og fællesskabet som grundlag for, at eleven kan fortsætte på skolen.

Forpligtetheden må gå begge veje. Skolen er forpligtet på at se bag om elevernes handlinger og give plads til fejltrin og forbedring. Eleven er forpligtet på at rette sig efter skolens regler, følge personalets anvisninger og efterleve skolens værdier. Forældrene er forpligtet på at bakke op om skolens praksis, regler og værdier.

I tilfælde der omhandler grove overtrædelser af HNEs regler og værdisæt, kan et efterskoleophold afsluttes, hvis det efter gentagne samtaler og aftaler viser sig at man ikke længere deler de samme forestillinger om hvad efterskolefællesskabet indebærer. Efterskoleopholdet kan afsluttes akut hvis det fra skolens side vurderes, at der er tale om så grov en overtrædelse, at elevens fortsatte skolegang på HNE er uforeneligt med skolens sikring af gode fællesskaber, sunde relationer og/eller elevernes sikkerhed. I et sådant tilfælde kan HNE vurdere, at eleven bortvises øjeblikkeligt og endeligt. HNE kan, hvis der er tvivl om karakteren af overtrædelsen eller hvis der er behov for at forældrene tager over, sende en elev hjem på en 'tænker' indtil sagen er tilstrækkeligt belyst til at der kan træffes en begrundet afgørelse om det fortsatte samarbejde mellem skolen og eleven/familien. I begge tilfælde har eleven krav på at blive hørt i sagen.

Elevsammensætningen

Skolen har plads til 80 elever. Vi tilstræber en kønsfordeling der er tæt på 50/50. Ud af de 80 elevpladser optager vi årligt mellem 10 og 15% af eleverne på inklusionspladser, der både indbefatter elever med behov for faglig støtte i over 9 timer ugentligt og elever med behov for faglig støtte i under 9 timer ugentligt. Der optages også elever med behov for social støtte i fritidsdelen. Her skal støttebehovet være så støtten primært kan gives ved skemalagte samtaler. Vi optager ikke elever, som har brug for 1:1 støtte og guidning i sociale sammenhænge. Alle elever på skolen skal kunne fungere i fritidsdelen under almene rammer.

Det tilstræbes, at de øvrige elever er sammensat af unge uden særlige udfordringer.

Elever med behov for faglig støtte i over 9 timer ugentligt optages på C-holdet som består af 8-12 elever. Der er forskellige faglærere samt støttepersoner tilknyttet holdet. Der er gode muligheder for undervisningsdifferentiering, særligt tilrettelagte forløb og for at tage individuelle hensyn. Eleverne deltager derudover i skolens almene linjefagsundervisning og den almindelige skolehverdag sammen med skolens øvrige elever.

Elever med behov for faglig støtte under 9 timer ugentligt optages på skolens almene hold.

Inklusion

Målsætningen om den inkluderende skole i Danmark bygger blandt andet på Salamanca- erklæringen, som Danmark i 1994 var med til at formulere og underskrive. Salamanca-erklæringen er en international

erklæring underskrevet af 92 lande og 25 internationale organisationer, og erklæringens målsætning er at øge skolernes inklusionsindsats. Her følger et uddrag (Salamanca-erklæringen, 1994):

Alle børn har en grundlæggende ret til uddannelse og skal have mulighed for at opnå og opretholde et acceptabelt læringsniveau.

Ethvert barn har unikke egenskaber, interesser, evner og læringsbehov.

Uddannelsessystemer og uddannelsesforløb skal indrettes og iværksættes på en sådan måde, at de tager hensyn til de store forskelle i egenskaber og behov.

De, der har særlige uddannelsesmæssige behov, skal have adgang til almindelige skoler, som skal være i stand til at imødekomme deres behov ved at anvende en pædagogik, der er centreret omkring det enkelte barn.

Almindelige skoler, som har denne inklusive orientering, er det mest effektive middel til at bekæmpe diskrimination, skabe trygge fællesskaber, bygge det inklusive samfund og opnå uddannelse for alle; desuden giver de langt de fleste børn en ordentlig uddannelse og forøger dermed hele uddannelsessystemets effektivitet og ressourceudnyttelse.

Salamanca-erklæringen er en hensigtserklæring, og der ligger således intet lovmæssigt i den. Den er at forstå som en vejledning baseret på globale erfaringer med og forskning inden for inklusion og specialundervisning.

Formålet med inklusionsindsatsen på Helgenæs Naturefterskole er gennem pædagogisk og didaktisk arbejde, samt tilpasning af læringsmiljøet og arbejdet med de forskellige sociale fællesskaber at give plads til og mulighed for, at flere unge kan være en del af livet på

vores almindelige efterskole og være aktive deltagere i at danne vores sociale fællesskab.

Målgruppen for øget faglig støtte i undervisningen

Der optages elever, som kan indgå i efterskolens undervisning og samvær som aktive deltagere. Det er vigtigt, at man ved ansøgning til skolen angiver om der søges til en inklusionsplads (§25 i følge PPR-vurdering).

I forhold til elever med særlige udfordringer ligger skolens kompetencer primært i forhold til elever med specifikke udfordringer. Dette betyder at eksempelvis sent udviklede, unge med retardering, unge med fysiske handicaps, der fordrer hjælp til personlig pleje (hjælp til bad, toiletbesøg eller sengelægning) og endeligt unge, der grundet en svær eller kompleks diagnose ikke har ressourcer at indgå i efterskolelivets forpligtende fællesskaber som ligeværdige deltagere, ikke kan optages.

Formålet med inklusion og faglig støtte

Formålet er at give elever med funktionsnedsættelser og diagnoser mulighed for at deltage aktivt og få udbytte af undervisning og samvær på lige fod med andre efterskoleelever.

Derfor arbejder skolen frem imod:

- At ansatte - såvel lærere som øvrigt personale - har indsigt i og viden om de forudsætninger og problemstillinger inklusionseleverne står med.
- At uddannelses- og erhvervsvejledningen for inklusionseleverne målrettes således, at såvel afslutningen af grundskoleforløbet som

overgangen til ungdomsuddannelse forløber på en tryk og udviklende måde.

- At skolen har et tæt samarbejde med såvel forældre som relevante fagpersoner på ungdomsuddannelser, i kommuner og regioner m.v.
- At skolen for hver enkelt udarbejder en plan med beskrivelse af mål for elevens undervisning samt øvrige pædagogiske aktiviteter, er der tale om en elev med specialundervisningsbehov specificeres støttebehovet i "handleplan for specialundervisning".
- At inklusionselever kvalificeres til at opnå selvindsigt med henblik på valg af strategier i forhold til egen læring.

Inklusion og faglig støtte i undervisningstilbudet

For alle elever, der er optaget med et inklusionsundervisningstilbud gælder det, at undervisningen på HNE skal stå mål med et tilsvarende tilbud i en almen folkeskole. HNE tilbyder ikke inklusionstilbud og faglig støtte det står mål med specialskoler eller andre specialiserede undervisningstilbud.

Elevoptag

Kommende elever kan søge om optagelse flere år i forvejen men for at sikre, at eleven selv er med til at vælge skolen, indkaldes eleven og forældre til et informationsmøde i skoleåret før det pågældende skoleår.

For optag med inklusion og faglig støtte (§25) kræves dokumentation for den unges behov, fx. i form af en ordblindedestrapport, eller en PPV (pædagogisk psykologisk vurdering) udarbejdet af PPR. Før endeligt optag med faglig støtte afholdes et møde med skolens ledelse. Dette for

at sikre en fælles forventningsafstemning, samt for at sikre at den unges behov kan imødekommes af skolen.

Skolen registrerer ansøgningerne efterhånden som man søger optagelse efter først til mølle, og man kan herefter blive skrevet på venteliste. Der reserveres et antal pladser, så nuværende elever (9. klasse) har mulighed for at fortsætte på skolen i 10. klasse. I enkelte tilfælde kan det komme på tale, at en elev i 10. kl. fortsætter endnu et år på skolen og tager 11. skoleår.

På informationsmøder/besøgsdage vil kommende elever og forældre blive vist rundt på skolens af nuværende elever og siden orienteret om skolens mål og værdier, herunder samværet på skolen, undervisningen og skolens husorden af skolens ledelse.

Gennem informationsmøder og samtaler opnås der et indtryk af elevens interesser, faglige standpunkt og eventuelle vanskeligheder. Hvis både skolen og eleven/familien vurderer, at eleven vil kunne profitere af et år på efterskolen udfyldes en skolekontrakt, som returneres til skolen inden for en aftalt tidsfrist, hvis eleven ønsker at fastholde pladsen.

Kommende elever og deres forældre bliver desuden inviteret til "Kommende elevers dag", typisk i maj/juni måned før skolestart. Her er der information for både kommende elever og deres forældre. De kommende elever leger og dyster sammen med skolens ansatte, og til sidst synger vi sammen, før vi siger på gensyn.

Læringssyn

Vi tror, at mennesket danner mening i samspillet mellem erfaringer og ideer. I samspil med omverdenen skaber vi vores egen læring. Viden kan

ikke overføres uforandret fra lærer til elev. Læring forudsætter en aktiv proces, hvor viden genskabes i en ny sammenhæng.

Skolens og underviserne skaber rammer for elevernes konstruktion af mening, læring og viden. Ethvert menneske er et autopoetisk selvreferentielt system, som udelukkende kan forstyrres (påvirkes) via sprog. Derfor er sprog og kommunikation essentielt i samspil, udvikling og læring.

Proces- og målstyring

For at holde en arbejdsproces på sporet og gøre den effektiv kan det være en fordel at benytte nogle redskaber, som hjælper med at skabe og fastholde overblik over proces og mål.

Hvorfor gør vi det, vi gør? Og: Hvordan kan vi gøre det bedst muligt og mest effektivt? Nysgerrighed i forhold til grundlaget for vores handlinger er med til at kvalificere praksis. Vilje og evne til at optimere og effektivisere praksis er med til at realisere de mål, vi sætter os.

Processtyring handler om at overskue og prioritere de hensigtsmæssige trin i en proces, så processen bliver så kvalificeret som muligt. Målstyring handler om at forholde og justere processen efter målet, så processen bliver så effektiv som muligt.

I praksis betyder det, at vi konstant spørger os selv - og eleverne:

- Hvad er mit/dit mål?
- Hvor langt er jeg/du nået?
- Hvad er næste skridt?

Systemisk tænkning

Vi indgår alle sammen konstant i forskellige sammenhænge. Nogle sammenhænge finder vi lette at indgå og trives i, andre er udfordrende. Ved at problematisere sammenhængene i stedet for individet kan vi undgå, at et enkelt individ bliver problembærer. Ved at påvirke og ændre sammenhængene med sprog og handlinger kan vi opløse de problematikker, som opstår i dem, sådan at alle kan komme til at trives og føle sig hjemme. At tænke på mennesker som små systemer, der konstant indgår i og påvirkes forskelligt i forskellige sammenhænge, kan være en god hjælp i forhold til at tage fokus væk fra det enkelte individ som problembærer og i stedet fokusere på sammenhængen som problematisk.

Den systemiske tænkning tager udgangspunkt i helheder, relationer, kommunikation og sammenhænge. Mennesket forstås som værende interagerende i forskellige systemer, hvor kommunikation og relationer er forudsætninger for, at der kan dannes mening, handling og fælles forståelse (Lausten 2009: 45). Problemer opstår som udgangspunkt ikke i det enkelte menneske, men i systemet. Et barn er en del af mange systemer: familien, klassen, drengegruppen, fodboldholdet osv. I stedet for at tænke på barnet som havende vanskeligheder tænker man på barnet som værende i vanskeligheder – i det pågældende system. Ved at påvirke (forstyrre) hele systemet med kommunikation og relationer kan man ændre barnets måde at agere i systemet på og systemets måde at anskue barnet på.¹

Anerkendelse

Det er vores mål på HNE at arbejde anerkendende i alle relationer.

Anerkendelse er et ord med mange og komplekse betydninger. Den norske psykolog Anne-Lise Løvlie Schibbye omtaler anerkendelse som

---

¹ Rosenkrands Petersen 2015

noget, der “[...]henviser til levende, sammensatte adfærdsformer” (Schibbye 2009: 233) og som “[...]indebærer at den andens indre oplevelsesverden som en selvfølge bliver fokuseret og værdsat[...]” (ibid.: 234) Anerkendelse som begreb lader sig vanskeligt definere, men kan indkredses med ord som: opdage, erkende, se på ny, styrke, genkende, opbygge og at bringe noget frem. Hegel mente, at anerkendelse indebærer evnen til at tage den andens perspektiv. At kunne sætte sig ind i den andens subjektive oplevelse (ibid.:, 235).

Anerkendelsesteori bliver ofte kædet sammen med den tyske professor i socialfilosofi, Axel Honneth, som bl.a. bygger sine ideer på, at identitetsdannelsen afhænger individets oplevelse af dets præstationer og færdigheder som værdifulde for de fællesskaber, det indgår i. Honneth arbejder med anerkendelse i tre sfærer: den private (familie og venner), den retslige og den solidariske (kulturelle, politiske og arbejdsmæssige fællesskaber) (Honneth 2003:14). Anerkendelse opnås, kort fortalt, ved, at individet bidrager positivt til de forskellige fællesskaber, hvori det enkelte individ opleves/anerkes som værdifuldt i kraft af sine kvaliteter og kompetencer. Dette fører til individets positive identitetsdannelse og udvikling. Anerkes individet ikke, krænkes det, hvilket fører til negativ identitetsdannelse. Man kan sige, at menneskets identitet eller selvopfattelse først bliver virkelig gennem omverdenens anerkendelse (Richie 2012: 62).

Et skolebarn har behov for at opleve anerkendelse i alle tre sfærer: den private, den retslige og den solidariske. Som underviser i skolen kan man direkte eller indirekte have betydning for dem alle tre. Den private anerkendelse opleves i forbindelse med familierelationer. Her skal barnet opleve omsorg, tilknytning og kærlighed for at blive anerkendt. Hvis barnet ikke oplever det, fx i forbindelse med omsorgssvigt, vold eller misbrug, krænkes det og udvikler negativ identitetsdannelse.

Underviseren har med en udvidet underretningspligt pligt til at gribe ind over for alvorlige forhold, som bl.a. kan betyde, at barnet krænkes emotionelt.

Den retslige anerkendelse findes i forbindelse med rammer og lovgivning, som har betydning for barnets rettigheder og adgang til ressourcer. Tildeles barnet de ressourcer og den hjælp, det har krav på? Barnets sociale baggrund spiller også ind her, idet familier fra belastede miljøer oftere oplever mindre anerkendelse i samfundet, bl.a. på grund af berøring med retslige og forvaltningsmæssige instanser. Man kan derfor antage, at børn fra belastede miljøer, i højere grad end flertallet, vil opleve at føle sig krænket i forbindelse med mangel på retslig anerkendelse. Underviseren kan spille en rolle i forhold til at tildele barnet ressourcer, som har betydning for barnets læring, trivsel og udvikling. Desuden er underviseren (blandt andre) rammesættende for klassens (fællesskabets) holdning til social baggrund, og underviseren kan dermed have betydning for, hvorvidt et barn og dets familie føler sig anerkendt eller krænket.

Den solidariske anerkendelse findes for børn i de fællesskaber, børnene indgår i udenfor hjemmet. Eksempelvis i institutioner, skoler og i forbindelse med fritidsaktiviteter. Det er væsentligt at være med i legen, have venner og blive set som en værdifuld del af det sociale fællesskab. Hvis barnet oplever at mangle anerkendelse i legerelationer, vil det være i risiko for at udvikle negativ identitetsdannelse. I den solidariske sfære spiller både relationerne børnene i mellem, og barn-pædagog - eller barn-underviserrelationen en rolle. Det er her underviseren har sit direkte arbejdsfelt og kan gøre en væsentlig forskel i forhold til, om barnet oplever anerkendelse, og udvikler positiv selvopfattelse.

Honnets anerkendelsesbegreb tilbyder en forståelse af, hvordan anerkendelse kan være afgørende for identitetsdannelse og trivsel, og

hans tre anerkendelsessfærer kan give en opmærksomhed i forhold til, på hvilke områder et barn nyder eller mangler anerkendelse, og dermed også pege på, hvad det er hensigtsmæssigt at rette fokus mod fremover.²

Zonen for nærmeste udvikling

Zonen for Nærmeste Udvikling (ZNU) er udviklet af den russiske psykolog Lev Vygotsky (1896-1934). Han var optaget af, at det enkelte individ konstruerer sin viden og udvikling i samspil (enten sprogligt eller konkret) med omverdenen (mennesker, kultur eller natur). Når individet lærer, udvikler det sig i gennem tre zoner. Fra "ikke at kunne", over "at kunne med hjælp" eller "næsten at kunne", til "at kunne alene".

I arbejdet med ZNU anvendes ofte en cirkelmodel med tre cirkler, hvor den inderste cirkel repræsenterer det, barnet kan på egen hånd, "kan-zonen". Den midterste, hvad barnet kan med hjælp, "kan næsten-zonen", og den yderste, hvad barnet endnu ikke kan, "kan ikke-zonen". Cirklerne er et godt visuelt og konkret hjælpemiddel til at forstå og anvende ZNU. Barnets umiddelbart stærkeste udviklingspotentiale findes i kan næsten-zonen/Zonen for Nærmeste Udvikling - det område, hvor barnet kan med hjælp. Her er det underviserens opgave at støtte barnet akkurat nok til, at det får mulighed for at konstruere viden, som gør det i stand til at kunne alene. Man kan sige, at nærmere end at give barnet svarene, bør underviseren skabe læringsstilladser omkring barnet, som giver det mulighed for selv at konstruere den nødvendige viden på vej mod en færdighed.³

Legitim perifær deltagelse

---

² Rosenkrands Petersen 2015

³ Rosenkrands Petersen 2015

Legitim Perifer Deltagelse (LPD) er en læringsteori udviklet af doktor i socialantropologi Jean Lave og læringsteoretiker Etienne Wenger (Lave & Wenger 2003). LPD siger noget om, at læring foregår i situationer, hvor man deltager sammen med andre om samme praksis, men med forskelligt udgangspunkt. Læring er en dynamisk proces, hvor den enkelte bevæger sig i praksisfællesskabet efter evne og udviklingsniveau. Er man fx ny i en praksis, kan man selvsagt ikke deltage på samme niveau som en, der kender praksis til bunds, men med tiden flytter man sig i praksisfællesskabet, og kan således gå fra perifær deltagelse til fuld deltagelse.

Tanken er, at det er helt legitimt og forventeligt, at alle deltager på deres eget niveau, og at man via observation og perifær deltagelse kan forandre sin grad af deltagelse i praksisfællesskabet, efterhånden som man udvikler sig. Hovedsagen er, at man opleves og oplever sig som et fuldgældigt medlem af fællesskabet. Underviseren må støtte relationer og situationer i fællesskabet, hvor der er god basis for læring, og dermed udvikling i deltagelsesniveauet, samt være kulturskabende omkring, at alle oplever sig selv og opleves som en del af fællesskabet, uanset hvor perifert de deltager.⁴

Faglig undervisning

Den faglige undervisning for 9. klasse og 10. årgang står mål med folkeskolens Fælles Mål. Vi afslutter året med FP9s skriftlige og mundtlige prøver samt HNEs egen censorbedømte projektprøve for 10. årgang. Den enkelte elevs faglige udvikling evalueres rent formelt ved skolehjem samtaler, typisk i efteråret; og der vil typisk løbende være evaluering i forbindelse med fx test og prøver knyttet til skolens digitale læringsplatforme, skriftlige afleveringer, præsentationer på klasse og lign.

---

⁴ Rosenkrands Petersen 2015

IT og digital læring inddrages på alle hold i alle fag.

Dansk

Indholdsplanen tager udgangspunkt i Fælles mål - Undervisningsministeriets Dansk Faghæfte.

Formål: Eleverne skal i faget dansk fremme deres oplevelse og forståelse af litteratur og andre æstetiske tekster, fagtekster, sprog og kommunikation som kilder til udvikling af personlig og kulturel identitet.

Faget skal fremme elevernes indlevelsessevne og deres æstetiske, etiske og historiske forståelse.

Eleverne skal i faget dansk styrke deres beherskelse af sproget og fremme deres lyst til at bruge sproget personligt og alsidigt i samspil med andre. De skal udvikle en åben og analytisk indstilling til samtidens, andre perioders og kulturers udtryksformer. Herunder også forholde sig kildekritisk til tekster i forbindelse med informationssøgning.

Eleverne skal i faget dansk udvikle deres udtryks- og læseglæde og kvalificere deres indlevelse og indsigt i litteratur og andre æstetiske tekster, fagtekster, sprog og kommunikation. De skal i faget dansk have adgang til de skandinaviske sprog og det nordiske kulturfællesskab.

Kundskabs- og færdighedsområder:

Gennem aktiviteter, der er relevante for eleverne, skal eleverne opnå færdighed i:

Læsning: Eleverne kan læse, forstå, diskutere teksters betydning i deres kontekst.

Fremstilling: Eleverne kan udtrykke sig forståeligt, klart, varieret i skrift, tale, lyd og billede, så det passer til genre, kontekst og situation.

Fortolkning: Eleverne kan analysere og fortolke litteratur og andre æstetiske tekster, herunder også multimodale, og forholde sig til kultur, identitet og sprog.

Kommunikation: Eleverne kan bruge sproget som kommunikationsform, så det passer til genre, kontekst og situation.

Danskfaget er et kommunikativt fag, hvor eleverne skal opøve evner i at samarbejde, danne holdninger, acceptere og respektere forskellighed - også i forhold til et danskfagligt udgangspunkt. I dansk danner vi primært hold ud fra elevernes læringsstile og behov for struktur og genkendelighed i undervisningen, da vi finder, at det er med til at fremme elevernes generelle tryghed, trivsel og læring.

Målsætningen om fremme af elevernes kommunikations- og samarbejdsevne afspejler sig i høj grad i danskfaggruppens interne organisering. Dansk lærerne samarbejder således tæt om fælles, overordnet årsplan, ligesom de enkelte forløb læses parallelt på holdene.

Dansk som andetsprog

Indholdsplanen tager udgangspunkt i Undervisningsministeriets Fælles Mål - Dansk som andetsprog.

Slutmål for undervisningen er som slutmål for Fælles Mål.

Formål:

Formålet med undervisningen dansk som andetsprog er, at tosprogede elever på baggrund af deres sproglige og kulturelle forudsætninger tilegner sig færdigheder i at forstå og anvende talt og skrevet dansk.

Undervisningen gives som ekstra støtte ved behov i den almene undervisning og skal styrke elevens lyst til at bruge dansk og udvikle deres bevidsthed om sprog og om dansk kultur.

Undervisningen skal bidrage til opfyldelse af skolens værdier og er tæt knyttet til undervisningen i skolens øvrige fag og aktiviteter.

Undervisningen skal bidrage til at eleven udvikler forudsætninger for aktivt medborgerskab og forberede til videre uddannelse.

Undervisningen skal udvikle såvel elevens hverdagsprog som fagsprog. Undervisningen skal styrke elevens selvværdsfølelse og fremme elevens oplevelse af sprogets centrale funktion som kilde til udvikling af personlig og kulturel identitet.

Læringsaktiviteter og indhold:

Eleven skal gennem såvel mundtlig som skriftlig kommunikation få udviklet sit aktive ordforråd. Grammatikundervisningen fungerer som en integreret del af undervisningen. Eleven skal gennem aktiviteter og øvelser få indsigt i det danske sprogs grammatik. Brugen af medier er naturligt integreret i undervisningen.

Matematik

Indholdsplanen tager udgangspunkt i Undervisningsministeriets Fælles Mål.

Formål: Formålet med matematikundervisningen på HNE er at fremme den enkelte elevs glæde og motivation for faget samt styrke elevens tillid til egne evner i faget.

Undervisningen sigter mod at skabe læring i matematik til livet og udfordre den enkelte elevs matematiske færdigheder og kompetencer for en hensigtsmæssig deltagelse i samfundet generelt.

Læringsmiljø Med udgangspunkt i niveaudelte hold og differentieret undervisning søger vi at skabe et inkluderende og anerkendende læringsmiljø med fokus på forskellige muligheder for læring og elevernes zone for nærmeste udvikling.

Holddelingen sker hovedsageligt på baggrund af en personlig samtale, mellem den enkelte elev og en lærer, suppleret af elevens besvarelse af forskellige matematiske opgaver.

Dette med henblik på bedst at kunne motivere, tilpasse udfordringer samt hjælpe den enkelte elev. En del af undervisningen foregår som gruppearbejde, da vi tilstræber, at eleverne udvikler deres evne til at samarbejde for at muliggøre en udvikling af elevernes matematiske sprog, argumentation og tænkning. Den daglige undervisning har tydelige læringsmål, og den bærer ofte præg af at have en undersøgende tilgang, hvor opgaveparadigmet udfordres.

Vi har derudover fokus på at give eleverne gode og hensigtsmæssige strategier til faglig læsning og opgaveløsning i matematik. Kollegialt søger vi hele tiden at udvikle vores undervisning og didaktiske indsatsområder for at skabe de bedste rammer for elevernes alsidige og matematiske udvikling.

Kompetenceområder:

Årsplanen for matematik på HNE baserer sig på fire fælles overemner, som alle hold følger. Den nøjagtige undervisningsplan udarbejdes for det enkelte hold.

De fire overemner er følgende:

- Geometri
- Tal og algebra
- Økonomi
- Statistik og sandsynlighed

Undervisningen arbejder løbende implicit med de matematiske kompetenceområder: Problembehandling, modellering, ræsonnement og tankegang, repræsentation og symbolbehandling, kommunikation samt hjælpemidler.

I matematikundervisning veksles der mellem individuelt arbejde og gruppearbejde i varierende gruppestørrelser. Dette gøres for at sikre individuel aktivitet og samtidig forberede dem til den mundtlige prøve, der foregår i grupper.

Engelsk

Indholdsplanen tager udgangspunkt i Undervisningsministeriets Fælles Mål.

Formål: Formålet med undervisningen i engelsk er, at eleverne tilegner sig kundskaber og færdigheder, således at de kan forstå talt og skrevet engelsk og kan udtrykke sig mundtligt og skriftligt.

Undervisningen skal samtidig udvikle elevernes bevidsthed om engelsk sprog og sprogbrug samt om sprogtilegnelse.

Undervisningen skal skabe rammer for oplevelse, indsigt og samarbejde samt styrke elevernes aktive medvirken. Herved skal undervisningen bidrage til, at eleverne bevarer lysten til at beskæftige sig med sprog og kultur til fremme af deres videre udvikling.

Undervisningen skal give eleverne indsigt i kultur- og samfundsforhold i engelsktalende lande og derved styrke deres internationale forståelse samt forståelse af egen kultur.

På baggrund af ovennævnte skal eleverne derfor arbejde med følgende:

Sprogtilegnelse:

- Strategier, der fremmer mundtlig kommunikation
- Læse- og lyttestrategier i forbindelse med tekstarbejde
- At læse tekster, som giver information, inspiration og oplevelser
- At forstå og bearbejde forskellige typer af billedtekster, blandt andet tv- og videoprogrammer
- Forskellige medier, herunder elektroniske, blandt andet til formidling, informationssøgning og kommunikation
- Såvel færdighedsmæssige som praktiske, musiske og kreative sider af faget
- Varierede arbejds- og samarbejdsformer
- At bruge grammatikker, ordbøger og andre opslagsværker
- Det engelske sprogs funktion og opbygning, herunder regler om udtale Sprogbrug
- At forstå talt engelsk af forskellige typer og dialekter
- At udtrykke sig hensigtsmæssigt, præcist og varieret både i samtaler og i andre sammenhængende mundtlige fremstillinger
- At udtrykke sig hensigtsmæssigt, præcist og varieret i sammenhængende skriftlige fremstillinger

Kultur- og samfundsforhold

- Levevilkår, dagligliv, værdier og normer for mennesker i engelsktalende lande, samt orientere sig om omverdenen gennem brug af engelsk
- Skrevne og talte tekster samt andre udtryksformer, der kan give eleverne oplevelser af de engelsksprogede kulturer
- Forskelle og ligheder mellem de fremmede kulturer og egen kultur
- Engelsk i tværfaglige sammenhænge, f.eks. i tema- og projektarbejde.

Engelskfaget er et kommunikativt fag, hvor eleverne skal opøve evner i at samarbejde, danne holdninger, acceptere og respektere forskellighed - også i forhold til et engelskfagligt udgangspunkt. I engelsk danner vi hold ud fra elevernes læringsstile samt behov for struktur og genkendelighed i undervisningen, da vi finder, at det er med til at fremme elevernes generelle tryghed, trivsel og læring.

Tysk

Indholdsplanen tager udgangspunkt i Undervisningsministeriets Fælles Mål.

Formål: Formålet med undervisningen for faget tysk er, at eleverne opnår kundskaber og færdigheder, der gør dem i stand til at kommunikere på tysk både mundtligt og skriftligt. Undervisningen skal samtidig udvikle elevernes sproglige bevidsthed om tysk sprog og om sprogtilegnelse.

Mål, delmål, slutresultat: Undervisningen skaber rammer for oplevelse, fordybelse og aktiv medvirken for derved at fremme elevernes lyst til at bruge sproget personligt og i samspil med andre.

Undervisningen skal bidrage til, at eleverne får tillid til egne evner og lyst til at beskæftige sig med tysk sprog og kulturer til fremme af deres videre udvikling.

Undervisningen giver eleverne grundlæggende viden om kultur- og samfundsforhold i tysktalende lande og derved styrke deres internationale og interkulturelle forståelse.

Tyskfaget forbereder eleverne til folkeskolens 9. og 10. classes afgangsprøver.

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at:

Kommunikative færdigheder:

- Forstå hovedindholdet og væsentlige detaljer af talt tysk om centrale og nære emner
- Læse og forstå hovedindholdet og væsentlige detaljer i forskellige typer skrevet tekst inden for centrale og nære emner
- deltage i samtale om centrale og nære emner
- Redegøre for hovedindholdet og væsentlige detaljer i forbindelse med centrale og nære emner på baggrund af forskellige typer tekst, lyd og billeder og personlige erfaringer
- Udtrykke sig skriftligt i et forståeligt og sammenhængende sprog om centrale og nære emner.

Sprog og sprogbrug:

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at:

- Udtrykke sig med en udtale og intonation, der gør sproget klart og forståeligt
- Udtrykke sig med et grundlæggende ordforråd inden for centrale og nære emner
- Anvende ofte forekommende faste vendinger og kulturbundne udtryk

- Anvende relevante lytte- og læsestrategier
- Anvende relevante kommunikative strategier i forbindelse med samtale og redegørelse
- Anvende grundlæggende sprogbrugs- og retstavningsregler, så kommunikationen lykkes.

Sprogtilegnelse:

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at:

- Vide, hvordan man bedst tilegner sig tysk
- Udnytte viden om ligheder mellem tysk og andre sprog
- Vælge relevante lytte- og læsestrategier
- Vælge relevante kommunikationsstrategier
- Udnytte de muligheder, der er for at anvende tysk i og uden for skolen, heriblandt ved hjælp af internettet
- Anvende it og mediers muligheder i forbindelse med tekstproduktion, kommunikation, informationssøgning og i forbindelse med netværk
- Uddrage og anvende informationer af forskellige typer tekster
- Vælge praktisk-musiske udtryksformer, herunder it-baserede udtryksformer, der understøtter det sproglige udtryk
- Vælge relevante skrivestrategier, herunder anvendelse af viden om skriveprocessens faser
- Anvende ordbøger, grammatiske oversigter, stave- og grammatikkontrol.

Kultur- og samfundsforhold:

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at anvende grundlæggende viden om geografi og historie og om levevilkår, værdier og normer i tysktalende lande drage sammenligninger mellem tysksprogede kulturer og egen kultur anvende tysk som

kommunikationsmiddel i mødet med tysktalende vise forståelse for andres levevis og deres kulturer.

Tyskfaget er et kommunikativt fag, hvor eleverne skal opøve evner i at samarbejde, danne holdninger, acceptere og respektere forskellighed - også i forhold til et tyskfagligt udgangspunkt. I tysk er 9. og 10. klasse samlet på et hold.

Samfundsfag

Indholdsplanen tager udgangspunkt i Undervisningsministeriets Fælles Mål.

Samfundsfag Samfundsfag er et obligatorisk fag for 9. klasse. Faget centrerer sig om fire centrale punkter:

1. Politik
2. Økonomi
3. Sociale og kulturelle forhold
4. Samfundsfaglige metoder

Samfundsfaget på HNE tager udgangspunkt i elevernes forståelse af sig selv som en del af samfundet, som man både påvirkes af og kan påvirke. Eleverne vil gennem samfundsfagsundervisningen udvikle deres personlige værdigrundlag med henblik på at tage stilling og få lyst til at påvirke aktuelle begivenheder.

Eleverne skal gennem året arbejde med forskellige samfundsfaglige metoder herunder f.eks. at analysere, tolke og vurdere samfundsforhold og konflikter samt at formidle resultater.

Undervisningen i samfundsfag tager afsæt i forskellige samfundsfaglige bøger og online portaler. Derudover anvendes et bredt udvalg af kildemateriale fra forskellige medier. I undervisningen vil der således kunne blive inddraget: informerende tekster, artikler, videoklip, spillefilm, fotografier, taler, pressemeddelelser og meget mere.

Læringsudbyttet af samfundsfaget evalueres løbende for at sikre elevernes progression. Evalueringsformerne vil variere fra flere, mindre evalueringer i løbet af en enkelt lektion til afsluttende evaluering til sidst i et forløb. De anvendte evalueringsformer indbefatter bl.a.: fremlæggelser, små produkter, prøver, makkertjek, opsamlende spørgsmål, samt elevernes egen vurdering af sikkerhed i stoffet.

Samfundsfag er et udtræksfag til 9. klasses afgangsprøve. Prøven foregår individuelt eller i grupper af 2-3. Gruppen eller den enkelte elev trækker et overordnet emne, hvorefter de selv, under vejledning af læreren, udarbejder en problemstilling og et produkt.

Fysik/kemi

Indholdsplanen tager udgangspunkt i Undervisningsministeriets Fælles Mål og er indeholdt i 9. klassernes naturfag. Vi tilbyder ikke fysik/kemi for 10. klasse.

Formålet med undervisningen er, at eleverne udvikler viden færdigheder og holdninger indenfor fagets områder, der sætter dem i stand til at forholde sig nuanceret, konstruktivt og kritisk til problemstillinger de møder i deres dagligdag, hvor fysikken og kemien er en del af sagens kerne.

Det er et mål, at eleverne udvikler en glæde og motivation for at arbejde med det naturvidenskabelige og ikke føler sig distanceret og fremmedgjort overfor naturvidenskab generelt.

Undervisningen tilrettelægges, så eleverne selvstændigt og gennem dialog og samarbejde med andre kan erfare, at arbejdet med fysik/kemi fordrer og fremmer kreativ virksomhed, og at fysik/kemi rummer redskaber til problemløsning, argumentation og kommunikation.

Det er en væsentlig pointe at faget tager sit udgangspunkt i den naturvidenskabelig arbejdsform.

De fysisk/kemiske emner for 9. klasse

- Grundlæggende kemi og fysik
- Energiomsætning
- Artikler, bølger og stråling
- Teknologi og produktion
- Jorden og universet
- Stoffer og kredsløb

Arbejdsformer:

Generelt veksler undervisningen mellem det teoretiske og det praktiske. Den naturvidenskabelige arbejdsform tager sit udgangspunkt i at kunne formulere en hypotese og efterprøve denne gennem tilegnelse af teoretisk viden og praktiske eksperimenter. Som udgangspunkt arbejder eleverne i grupper, og det efterstræbes at disse grupper er de sammen gennem hele året.

Naturfag

Indholdsplanen tager udgangspunkt i Undervisningsministeriets Fælles Mål.

- Produktion med bæredygtig udnyttelse af naturgrundlaget
- Bæredygtig energiforsyning på globalt og lokalt plan

- Drikkevandforsyning for fremtidige generationer
- Strålings indvirken på levende organismer og deres levevilkår

Idræt

Indholdsplanen tager udgangspunkt i Undervisningsministeriets Fælles Mål.

Vi kommer igennem alle tre kompetenceområder i Fællesmål for idræt:

- Alsidig idrætsudøvelse
- Idrætskultur og relationer
- Krop træning og trivsel

Organiseringen af undervisningen vil have et stort fokus på natur og udeliv, da skolens placering lægger op til det. Året er delt op i temaer, som indeholder forskellige aspekter i idrætsfaget. Det kan være: Idræt og samarbejde, Idræt ved kysten eller idræt og kultur.

Følgende indholdsområder bliver implementeret i flere af temaerne:

- Redskabsaktiviteter
- Boldspil og boldbasis
- Dans og udtryk
- Kropsbasis
- Løb, spring og kast
- Fysisk træning
- Natur og udeliv

Vi lægger vægt på at skabe motivation for elevernes deltagelse, og fremadrettet lyst til at have en sund og aktiv livsstil.

Idræt er et udtræksfag til 9. classes afgangsprøve. Prøven foregår i grupper af 2-3. Gruppen trækker et overordnet emne, hvorefter de selv, under vejledning af læreren, udarbejder en problemstilling og et produkt.

P10 Nord - projektorienteret undervisning

P10 Nord er vores tilbud for 10. årgang. Holdet er projektorienteret og tværfagligt. Skoleåret afsluttes med ét større afgangsprøve, som indeholder minimum to af fagene dansk, matematik, engelsk. Derudover inddrages andre relevante fag afhængigt af elevens valgte projekt.

På 10. årgang afsluttes ikke med FP10, men med et censorbedømt afgangsprøve med fremlæggelse og produktpræsentation. Undervisningen på P10N står mål med folkeskolens Fælles Mål.

Formålet med P10N er at tilbyde en 10. årgang med større fokus på samarbejde, tværfaglighed, projektarbejde og naturen, hvor fagene griber ind i hinanden, hvor indholdet drejer om de nordiske lande, og hvor den primære arbejdsform er projektopgaven.

Projektopgaven er en tværfaglig opgave, hvor man bruger forskellige fags indhold og metoder, hvor de kan være med til at gøre projektet bedre. Det gælder også fag, som ikke er normale prøvefag. Man kan inddrage praktiske og musiske fag, hvis det passer ind i projektet. På den måde kan man også vise, hvad man ved, og hvad man kan inden for fag, som ikke findes på skemaet.

Fag er ikke altid isolerede fra hinanden, og ved at bruge metoder fra forskellige fag sammen, kan man opnå større viden og et bedre resultat.

UU-vejledning, OSO og brobygning

Uddannelses- og erhvervsvejledning samt brobygning

Formål: At sikre den enkelte elev brugbar og relevant støtte og vejledning i forhold til uddannelsesvalg. At vejlede på en efterskole har de fordele, at eleven ser vejlederen i hverdagen og at vejlederen har en tæt kontakt med skolens øvrige lærere. Det betyder, at vi kender hinanden godt og at der er tillid og et helhedsorienteret syn på den enkelte elev og dennes ressourcer og kompetencer.

Vejledningen søger:

- at sikre, at eleverne træffer et kvalificeret uddannelses- og erhvervsvalg med afsæt i de forudsætninger eleven har menneskeligt og fagligt.
- at sikre at eleven påbegynder og gennemfører en ungdomsuddannelse
- at give eleverne viden om og indsigt i de uddannelsesmuligheder, der tilbydes efter 9. klasse og 10. årgang og hvilke krav der stilles til den enkelte elev

Uddannelsesplan: Alle elever udarbejder en uddannelsesplan. Af planen fremgår det blandt andet, hvilke mål eleven har sat sig vedrørende eventuel skolegang. Denne plan er en del af ansøgningen som sendes over optagelse.dk, hvad enten man søger de gymnasiale uddannelser, erhvervsuddannelse eller andet.

Vi skal som afgivende skole/vejledere vurdere, om eleven er uddannelsesparat til den ønskede uddannelse.

Brobygning: HNE afholder ikke brobygning da brobygning ikke er obligatorisk for hhv. 9. klasse og for 10. årgang.

Praktik: Hvis der er behov i forhold til afklaring af uddannelsesvalg, kan der arrangeres en uges praktik i løbet af året.

Projekt opgaven i 9. klasse

I 9. klasse arbejder eleverne i en uge med projekt opgaven. Eleverne belyser en problemstilling, som de selv er med til at formulere. Projekt opgaven går på tværs af skolens fag og emner, og læreren tilrettelægger og differentierer undervisningen.

Formålet med opgaven er at udvikle og vurdere elevens projektfaglige kompetencer, herunder elevens evner til at arbejde med:

- en problemstilling
- opgavens indhold
- arbejds- og undersøgelsesformer
- kilder og materialer
- udtryks- og formidlingsformer
- at fremstille et produkt
- at gennemføre fremlæggelsen
- et eller flere praksisfaglige elementer

I løbet af projektugen arbejder eleverne - alene eller i grupper - med deres problemstilling. Fremlæggelsen sker enkeltvis eller gruppevis og skal finde sted i forlængelse af de fem sammenhængende skoledage.

Linjefag

I linjefaget fortæller man sig i sine interesser og det fællesskab der skabes omkring et fælles tredje, som alle brænder for.

Jagt

Formålet med jagtundervisningen er 'den gode jagt'. Og hvad er så den gode jagt for dig? Uanset om svaret er en fællesjagt med kammeraterne i den lokale jagtforening, alene i skoven, på havet eller når du træner på skydebanen, så der mange forestillinger om den gode jagt.

Jagt på HNE handler om at være i naturen på naturens betingelser. I al den tid mennesket har eksisteret, har man drevet jagt og fangst på blandt andet pattedyr og fugle. I Danmark er der gode jagtmuligheder. Det skyldes til dels, at vi har en meget afvekslende natur, og som følge heraf også et meget varieret dyreliv.

På HNE lærer du at gå på jagt med respekt for naturen og vildtet, og du lærer om de forskellige jagttyper, om vildtpleje, om våben, om sikkerhed, samvær og om at være stor nok til at lade et stykke vildt gå hvis man ikke er helt sikker på skuddet eller hvis man bare synes at oplevelsen af at være på skudhold er nok. God jagtetik er også at nyde dagen og slappe af, være i nuet, og selv om det er sjovt at komme hjem med noget der beviser resultatet af ens besvær og dygtighed, så er naturoplevelsen stadigvæk stor, når man ikke har bytte med hjem.

Jagtundervisningen følger, som det meste andet på HNE, årets gang. Når skoleåret starter, er jagtsæsonens start lige om hjørnet, og vi bruger tiden på at bygge skjul til kragejagten og pudse formen af på lerduerne. I september starter jagten på svømmeænder, gæs, krager og ræve, og vi er med fra starten.

Oktober til januar er vores højsæson med så meget praktisk jagt som vores revirer kan bære - vi lægger vægt på fornuftig forvaltning, fodring og vildtpleje. Eleverne lærer at holde en præcis parole, have fokus på sikkerheden, og de lærer hvilke hensyn, der skal tages ved hver eneste

jagt. Vi er ofte med som hjælpere på flere godsjagter rundt omkring i Jylland, og her er der skruet helt op for forventningerne til elevernes korrekte adfærd.

Fra februar til midten af maj knokler elever uden jagttegn for alvor med bøgerne, og der trænes flittigt teori, afstandsbedømmelse, våbenhåndtering og meget mere. De øvrige elever bygger skydetårne og - stiger, laver fodertønder og plantearbejde, forbereder sig til en eventuel riffelprøve, samt står for fodringen på vores terræner. Observation af vildtet og forberedelse til bukkejagten.

Fra 16. maj, hvor bukkejagten starter og indtil sommerferien deltager de elever der har riffeltegnet i hus i bukkejagten. Sideløbende laver vi forskellige projekter som for eksempel fremstilling af lokkefugle, lægning af rævegrav, prøveskydning af haglgeværer, lerdueskydning, riffelindskydning, luftgeværtræning, hundearbejde, god mad, besøg af foredragsholdere og ture ud af huset, blandt andet til jagtbutik og jægerforbundet.

Lystfiskeri

Formålet med lystfiskeri er at være i naturen, fange nogle fisk og have det rart sammen i mens. Aktiviteterne skifter over året, men det hele handler om natur, fiskeri og fællesskab.

Fra august til november

Har vi fokus på fiskeriet. Det er det nære ved skolen på Mols og Helgenæs, der vil blive krydret med fiskeri på åben kyst og nogle af de danske åer. På turene skal eleverne lære at være på lejr og lave mad på bål og trangia. Vi skal også i gang med grejfremstilling og fluekast.

December til februar

Her er vi meget indenfor hvor vi laver en masse fiskegrej som fluer, spinnere, blink, woblere og fangstnet. Grejet vil blive lavet med tanke på hvordan de forskellige agne skal fiskes og gå i vandet. Der vil i perioden også komme oplæg omkring forskelligt fiskeri og fisketeknikker. Hvis muligheden byder sig, og der er is på de danske søer, skal vi selvfølgelig prøve at isfiske. Er vejret godt (fiskevejr), så skal vi helt sikkert ud at fiske på kysten.

Marts til juni

Foråret er på vej. Vi intensiverer antallet af fisketure på kysten, og vi skal også prøve kræfter med nogle af de ferske vandes stærke rovfisk. Der vil stadig blive arbejdet med grej i denne periode. Turene er både halvdags- og overnatningsture.

Nordisk Friluftsliv

I Nordisk Friluftsliv står udelivet og glæden ved det som det helt centrale. Faget dækker over et bredt spektrum af friluftaktiviteter. Eleverne inddrages i planlægningen af aktiviteterne og får mulighed for at lære nyt, forbedre deres eksisterende færdigheder, planlægge, facilitere og vurdere aktiviteter og at forholde sig til sikkerhed ved aktivt at kunne vælge aktiviteter og sværhedsgrader som passer til og udfordrer deres evner forsvarligt.

Formålet med friluftslivet er, at eleverne gennem aktiviteter i naturen skal mærke egne fysiske og mentale grænser og arbejde med dem.

Samarbejdet vil være i fokus. I undervisningen vil eleverne blive stillet i situationer, hvor samarbejde er nødvendigt for at lykkes. Dette er for at sætte fokus på vigtige elementer ved samarbejde som kommunikation, ærlighed og empati.

Eleverne skal mærke, hvad deres egen indsats betyder for, at holdet kan lykkes. Desuden er det formålet, at eleverne får gode oplevelser i og med naturen og at de opnår indsigt i og respekt for naturen. Faget skal styrke personlig udvikling og evnen til at mestre udfordringer og give muligheder for at flytte grænser. Friluftsliv skaber robusthed, styrke og overskud.

Vi tager på ture i vores naturskønne nærområde. Nøgleordene er tør-mæt-varm-princippet, tur efter evne, mad over bål og Trangia, lejretablering, risikovurderinger og færdigheder i turplanlægning, håndtering af grej, kortlægning og navigation.

Vi arbejder taksonomisk så eleverne lærer at agere i friluftslivet og planlægge ture sammen med deres hold. I teori og praksis lærer de om, hvordan et hold bygges op og optimeres. Det er holdudvikling, personlig ledelse og mental træning på højt plan.

Naturetik er et vigtigt fokusområde på Nordisk Friluftliv.

Islandske heste

Formålet med linjen er at nyde naturen sammen med de islandske heste i fællesskab med andre hestetosser - og at blive klar til at få sin egen hest. At have en fælles tredje der åbner for fællesskab og aktiviteter, hvor eleverne glemmer sig selv og kommer i flow. At blive dygtigere som ryttere og hestemennesker - og gladere i livet generelt.

Efter et år på hestelinjen på HNE, er de fleste klar til at få egen hest. Vi lærer (næsten) alt om at holde heste, for det er eleverne der sammen med personalet står for den daglige pasning af hestene. Skolen ejer ca. 20 skønne islandske heste, som eleverne kan leje. Det er også muligt at medbringe sin egen hest.

Der bliver undervist i hesteforståelse, indlæringsmetoder og træningsprincipper samt i fodring, hovlære (af registreret beslagssmed), førstehjælp for heste (af tilsynsførende dyrlæge) og du har mulighed for at tage medicin håndteringskursus.

Udover undervisning i pasningen og forståelsen af hestene, modtager eleverne også rideundervisning i dressur, springning og gangarter. Undervisningen foregår ofte på banen, og tager udgangspunkt i den klassiske træningsskala, som bygger på forståelsen af hestens biomekanik og styrke som grundlag for ridning og træning af en sund, holdbar og stærk hest, der er uddannet til at bære rytteren korrekt i de gangarter den har til rådighed genetisk.

Hestevelfærd er alfa og omega for os på HNE. Det er vores primære fokus, at alle vores heste knuselsker jobbet som skolehest og kan holde til det i mange år.

Oplysning og dannelse

Oplysning og dannelse har fokus på elevernes personlige, sociale og samfundsmæssige udvikling. Undervisningen tager udgangspunkt i aktuelle emner, historiske perspektiver og etiske problemstillinger, hvor målet er at give eleverne redskaber til at forstå sig selv, andre og verden omkring dem.

Vi arbejder med:

Demokrati og medborgerskab - forståelse af samfundets værdier, rettigheder og pligter.

Etik og moral - refleksion over egne og andres valg og handlinger.

Kultur og identitet - indsigt i, hvordan kultur, historie og fællesskaber former os.

Kritisk tænkning - evnen til at vurdere information og tage stilling.

Formålet er at styrke elevernes evne til at deltage aktivt og ansvarligt i fællesskaber samt at fremme nysgerrighed, livsoplysning og dannelse, så de bliver bedre rustet til livet efter efterskolen.

Fælleskab og trivsel

Fællesskab og trivsel har fokus på at styrke elevernes personlige og sociale kompetencer, relationer og evne til at indgå i positive fællesskaber. Kært barn har mange navne, og under overskriften Fællesskab og trivsel, finder du lektioner som 'Find dig', 'Skab dig' og 'Led dig' - alle målrettet at eleverne tilegner sig personlige kompetencer som giver dem mulighed for at navigere aktivt, inkluderende og givende i forpligtende fællesskaber. Undervisningen skaber rum for refleksion, dialog og aktiviteter der fremmer trivsel og respekt for hinanden.

Vi arbejder bl.a. med:

Personlige kompetencer - Hvad er jeg god til og hvad vil jeg gerne blive bedre til? Hvad er vigtigt i mit liv, hvad vil jeg gerne prioritere og hvad vil/kan jeg gå på kompromis med? Hvor er mine grænser, hvordan kan jeg vise dem konstruktivt og ordentligt - samt hvilke ligger helt fast og hvilke kan og må rykkes? Hvornår skal mit fokus være rettet mod mig som individ og hvornår må jeg nødvendigvis fokusere på det fælles. Hvor er balancen og hvordan holder man den?

Ret og pligt - Hvad er sammenhængen og balancen mellem ret og pligt? Hvad har vi ret til og hvad har vi pligt til? Er retten og pligten ens for alle?

Samarbejde og kommunikation – hvordan man lytter, udtrykker sig og finder løsninger sammen.

Konflikthåndtering – redskaber til at forebygge og løse uenigheder på en konstruktiv måde.

Empati og respekt – forståelse for forskelligheder og anerkendelse af andres perspektiver.

Mental og fysisk trivsel – fokus på balance, velvære og sunde fællesskaber.

Formålet er at skabe et trygt og inkluderende miljø, hvor alle elever føler sig set og hørt, og hvor de oplever glæden ved at være en del af et forpligtende fællesskab.

Valgfag

HNE tilbyder valgfag i fire perioder over skoleåret og udbuddet afhænger af elevønsker og undervisere til rådighed.

Formålet med valgfagsundervisningen er, at eleverne får mulighed for at snuse til mange af de muligheder som HNE og naturen omkring skolen byder på. Underviserne på valgfagene har særlige kompetencer og interesse på netop deres områder, så elever får mulighed i at lære af og spejle sig i engagerede og kompetente mennesker, der her deler ud af netop det, som de brænder allermost for.

Eleverne kan ønske/skifte valgfag fire gange årligt.

Vi tilbyder fx og afhængigt af årstiden:

- Kajak, SUP, foil, kite og anden vandleg
- Træklating
- MTB
- Hundetræning
- Krea
- Musik og sammenspil
- Knivbyggeri
- Yoga
- Strandkøkken
- Sankning
- Bålmad
- Begynder-fiskeri
- Filtning, læderarbejde og andet sysleri
- Løb
- Filmklub
- Monopolet
- Filosofi

Studieture og rejser

Når eleverne er i andre rammer, stilles de overfor nye udfordringer. Det forpligtende fællesskab, hvor hver enkelt gerne skal opleve at være en del af noget der er større end dem selv er også her helt centralt. Rejserne er nogle af årets højdepunkter.

At vise tillid, at være forpligtet og vise respekt for andre giver ny mening, når man står på toppen af et fjeld og en kammerat er træt og afkræftet at man tager den ekstra rygsæk på maven og bærer dobbelt for en tid.

Når man møder storm og knapt kan finde spor så naturens vildskab, kraft og storslåethed opdages i praksis af en flok teenagere, der ellers kan have nok i sig selv.

De pædagogiske muligheder i friluftsliv er kæmpestore. Rejser og ture varierer fra år til år efter de skiftende hold, rammer og forhold vi har. Sikkert er det, at vi rejser sammen og at vi rejser i Norden!

Fælles efterårstur: Vi tager på en fælles friluftstur i september, hvor vi bliver rystet sammen og stifter bekendtskab med friluftslivet i teltlejr med vandreture og madlavning over bål. Det kan være Bornholm, Thy eller en anden naturskøn destination i Danmark.

Norden: Vi tager på rejser i Norden. Det kunne være på vinterfjeldtur til Sulseter Fjellstuga i Norge, hvor vi står på ski - mest langrend, men også på bakker, kører på slæde, slås i sne og udgraver snehuler, som vi sover i. Langrend er en af de mest fællesskabsstyrkende aktiviteter i sneen. Vi er nord for trægrænsen, så naturen er VILD! Vi hygger med isfiskeri, kælkning og snesko.

Juletur: Vi tager på juletur et sted i Mols Bjerge (hvor julemanden bor, det ved alle), hvor vi julehygger med juleløb, julemad over bål og overnatning i koldt vejr.

Naturlinjedage: Alle linjer har tre sammenhængende skoledage med linjefaget som omdrejningspunkt, hvor der ofte står tur på programmet.

Andre omlagte uger og dage

Vi har fagdage, naturlinjedage og temadage over året, som giver mulighed for fokus og fordybelse i det enkelte fag. Fagdagene planlægges efter behov og skolens kalender i øvrigt.

Introuger

Formålet med at vi i forbindelse med skolestarten i august afsætter to uger til en introperiode er, at eleverne:

- Lærer hinanden at kende; Hvem er hvem, hvor kommer de forskellige elever fra, hvad interesserer de enkelte sig for osv.
- Lærer personalet at kende; Hvilke funktioner har pedel, køkkenpersonale, rengøring/lærere/sekretær - hvor møder man hvem, hvornår osv.
- Fornemmer og forstår tonen og ånden på stedet; Hvilken forventning har vi til fremmøde, måltider, sengetider, omgangstone osv.
- Bliver introduceret til de værdier og begreber skolen hviler på; Hvad er tillid for os, hvad er fællesskab for os, hvordan taler vi om og med hinanden, hvem har ansvaret for, at hverdagen fungerer osv.
- Lærer skolen at kende; bliver introduceret til lokaler, undervisning, liniefag, fællessang osv.
- Bliver introduceret til indholdet i de forskellige fag.

Pædagogisk samvær

Som skole skal vi være bevidste om at udnytte alle de muligheder der ligger i kostskoleformen. For et skoleår lever vi sammen i en boble, et minisamfund på HNE; en flok elever, som bruger et år på at leve efterskolelivet og en flok personale, som bruger deres arbejdsliv på at danne og uddanne unge mennesker. De mange episoder og situationer, der opstår i det daglige, opleves af alle som reelle og virkelige, og det er

derfor også naturligt, at man indgår i situationerne med den ildhu, seriøsitet og oprigtighed, som en vedkommende og personlig oplevelse fortjener. Det er alvor og det skal det være.

Personalet træder på skolen i forældrenes sted som autoriteter, omsorgsgivere og rollemodeller for eleverne, og skal som sådan både optræde og respekteres som netop det. Det pædagogiske samvær fordrer et personale som kan og vil indgå i arbejdet med de unge og unge som kan og vil gå ind på præmissen om at være under 'vores vinger' og autoritet. Der kan i dette møde ikke være lighed, men må altid være ligeværd.

Kontaktgrupper

Formål: Ved at danne kontaktgrupper bestående af 8-12 elever og en kontaktlærer, skabes der mulighed for et kontakt- og kommunikationsforhold som kan blive særlig nært og særlig trygt. Herved sikres, at alle bliver stimuleret til at tage del i samtalen om skolens fælles anliggender, at enkeltpersoners særlige behov tilgodeses, og at et personligt tillidsforhold opbygges.

Kontaktgruppetiden bruges på samtaler, hygge og sjove aktiviteter, rengøring, oprydning og meget mere.

Kontaktlærer

Alle elever på HNE tildeles en kontaktlærer som varetager følgende opgaver:

Relation til eleven

- Skabe en tryk og tillidsfuld relation til kontakteleven.
- Være elevens primære voksne sparringspartner under opholdet.

- Have regelmæssige samtaler om trivsel, skolegang, fritid og sociale relationer.

Relation til hjemmet

- Holde kontakt med forældre/værger om elevens trivsel, faglige udvikling og sociale liv.
- Invitere til og deltage i kontaktlærersamtaler.
- Formidle skolens værdier, regler og pædagogiske linje til hjemmet.

Elevens faglige udvikling

- Følge op på elevens faglige indsats, lektier og skolearbejde.
- Samarbejde med faglærere om støtte eller særlige indsatser.
- Hjælpe eleven med at sætte mål for sin læring.

Elevens personlige og sociale udvikling

- Støtte eleven i at indgå i fællesskabet på skolen.
- Hjælpe med konflikthåndtering og sociale udfordringer.
- Opbygge elevens selvstændighed og ansvarfølelse.

Praktiske opgaver

- Deltage i elevmøder og teammøder om kontakteleverne.
- Bidrage til udarbejdelse af elevplaner, handleplaner og skoleudtalelser.
- Sikre at information mellem elev, hjem og skole flyder.

Overordnet formål

Kontaktlæreren fungerer som bindeled mellem elev, hjem og skole - og som en nøgleperson i arbejdet med elevens trivsel, dannelse og udvikling.

Fællessang

Fællessang er en del af samværet på HNE. Vi synger til måltider, samlinger, til alle skolens arrangementer, til fødselsdage og i en lang række andre sammenhænge. Derfor udgør undervisningen i fællessang også en obligatorisk og indholdsmæssigt central del af skolens undervisning.

Formål:

Formålet med undervisningen i fællessang er, at eleverne bevarer lysten til at synge, at de får positive erfaringer med fællessang og at de lærer en række primært danske sange og salmer.

Fællessang er livsoplysning og folkelig oplysning. Den bidrager til såvel eksistensoplysning som indfældning i en central del af vores fælles kulturelle og sproglige forudsætninger. Gennem fællesangen kan eleverne erfare, at mange af de temaer som sange og salmer beskriver, ikke er private, men almenmenneskelige erfaringer, følelser eller tanker.

Det er intentionen at eleverne erfarer at fællessang også kan bruges der, hvor det talte ord ikke slår til. Gennem fællessangens poesi kan man øve sig i at tage ord i sin mund, som ellers ikke ligger lige for, når livets store spørgsmål trænger sig på.

Undervisningen i sang er både uddannelse og dannelse. Det handler både om at lære noget nyt og om at være til stede i et betydningsfyldt og livfuldt fællesskab. Vi synger sange fra efterskolesangbogen.

Rengøring

Formål: Formålet med rengøring er at holde skolen ren og beboelig, og at eleverne lærer vigtigheden af at leve i sundhedsmæssigt ordentlige forhold, samt erfarer, at de selv har et ansvar for det.

Målet er at skolen er ren og sundhedsmæssigt forsvarlig at opholde sig på. At eleverne lærer at gøre rent og at bruge de forskellige rengøringsmidler og redskaber rigtigt og fornuftigt.

Omfang og indhold: Værelserne holdes ryddelige og rene dagligt.

Eleverne gør hovedrent på værelserne en gang om ugen.

Der er rengøring af områder dagligt og hovedrengøring af områderne ugentligt - af kontaktgrupper.

Rengøringen evalueres dagligt af elever og lærere i fællesskab. Elevernes undervisningsmæssige udbytte af rengøringen evalueres løbende på medarbejdermøder.

Lektiecafé

Formålet med lektiecaféen er at skabe rum til ro og fordybelse i lektier. Det er ligeledes formålet at skabe et godt lektielæsningsmiljø på skolen. Lektiecaféen er valgfri og det er elevens eget ansvar at møde op.

Vi mødes i spisesalen, og der er gerne lidt lækkert, f.eks. varm kakao. Læreren på vagt danner sig et overblik over de fremmødte elevers behov, og hjælper efter tur. Eleverne hjælper også hinanden.

Måltider

Vi spiser i spisesalen. Alle elever på HNE forventes at deltage i alle måltider

Når vi spiser sammen på HNE er der tale om pædagogiske måltider. Det er ikke målet, at alle elever får lige præcis den mad de bedst kan lide, det

handler om at spise og få kendskab til en afvekslende samt sund og næringsrig kost og også ind imellem at udfordre elevernes smagsløg. Vi ønsker også at eleverne forstår vigtigheden at holde bordskik, på at kunne samtale over maden og på at udvise hensyn overfor hinanden, f.eks. ved buffeten, så alle kan smage de forskellige retter og madvarer der er til måltidet. De ansatte, som har måltidsvagterne guider og vejleder eleverne ved behov.

Der er mulighed for at spise vegetarisk og vegansk på skolen. Dette skal meddeles køkkenet før skolestart.

Vi tager hensyn til allergier og intolerancer. Dette skal meddeles køkkenet før skolestart.

Vi tilbyder ikke særlige madvarer i forbindelse med kræsenhed.

Spisetider:

Morgenmad:	kl. 07.15 til 08.00
Salatbar:	kl. 11.30 til 12.15
Frokost, varm mad:	kl. 11.45 til 12.15
Eftermiddagsmad (sættes frem i elevkøkken)	kl. 14.00 til 17.00
Aftensmad:	kl. 18.00 til 18.30
Aftenskafe:	kl. 20.30 til 20.45

Borrdækning og klargøring til måltidet går på skift mellem eleverne. De samme elever står også for afrydning og opvask.

Efter måltiderne søger de valgte bordformænd for at spisesalen efterlades pæn og ren til næste aktivitet/måltid.

Køkkentjanser og undervisning i skolens køkken

Eleverne har køkkentjanser en uge ad gangen, hvor de sammen med værelseskammeraterne arbejder i køkkenet på fuld tid, og således fritages for den almindelige undervisning. Køkkentjansen er et job, hvor eleverne assisterer køkkenpersonalet i det daglige arbejde og også en pædagogisk aktivitet, hvor eleverne undervises af køkkenpersonalet i planlægning af måltider, tilberedelse og servering af maden, rengøring af køkken samt service, kost og sundhed.

Formålet med køkkentjanser og undervisningen i køkkenet er:

- At eleverne får viden om sunde råvarer
- At eleverne får viden om kostens sammensætning
- At eleverne får indsigt i skolens kost- og sundhedspolitik
- At eleverne bliver i stand til at tage stilling og forholde sig kritisk til forskellige interesser bag fødevarer, medicin, stimulanser (slik og alkohol)
- At eleverne opnår indsigt i og viden om betydningen af sund kost samt færdigheder i at tilberede sund kost
- At eleverne opnår færdigheder i og respekt for køkkenarbejde og rengøring
- At eleverne får styrket deres sanser og oplever glæden ved det fælles køkkenarbejde og ved at tilberede varieret, indbydende og velmagende mad
- At eleverne kan håndtere de produkter, der anvendes i køkkenet korrekt i forhold til hygiejne, smag og kvalitet
- At eleverne får indsigt i ansvar og normer i forhold til arbejdsmiljø og madhygiejne
- At eleverne får indsigt i og lærer at samarbejde om løsning af de opgaver, som køkkenet har på skolen

- At eleverne kan følge skriftlige anvisninger på arbejdsopgaver i et køkken både i forhold til rengøring og madlavning
- At eleverne tager stilling til egne behov og ønsker i hverdagen og de faktorer, der påvirker deres valg
- At eleverne kan forholde sig til ressourceanvendelse i husholdningen og har kendskab samt viden om anvendelse af forskellige rengørings- og vaskemidler

Weekends

Eleverne skal tilmelde sig om tirsdagen før weekends og senest kl. 12. Er man ikke tilmeldt rettidigt kan man ikke deltage i weekends. Dette såvel af hensyn til køkkenets planlægning og personalebemanding.

Bliveweekend. I løbet af skoleåret vil der være en række weekends, hvor eleverne skal blive på skolen. Indholdet vil veksle mellem boglige aktiviteter, linjefagsaktiviteter og arrangementer af forskellig art, f.eks. efterskolernes dag. Ofte ligner dagen en almindelig hverdag med morgenmad kl. 7.30, varm mad til frokost og det kolde bord om aftenen.

Der er også weekends, som på forhånd er planlagt og påført årsplanen f.eks. i forbindelse med rejser eller friluftture. Her kommer der oftest et særligt skema, som vi følger.

Valgfri weekend. De valgfri weekends er anderledes. Her sover vi længe og der er Rikkens overdådige brunch kl. 10 - og så spiser vi den varme mad om aftenen. Personalet på vagt har planlagt nogle obligatoriske aktiviteter - det kan være en fælles gåtur, en spilturnering, strikkeundervisning, fuglekigning eller noget helt femte, ofte med udgangspunkt i elevernes ønsker. Der er også masser af tid til at hænge ud i nattøjet og lade tiden gå uden de store armbevægelser. Mange

vælger at hygge med deres linjefagsaktiviteter - en fisketur, en ridetur, en tur på MTB eller afstandsbedømming i forbindelse med jagttegnsundervisningen. Der er som regel bål og altid masser at hygge.

Andet samvær/fritidsdelen

Når eleverne har fri, er der tilsyn på skolen. Der er altid mindst én ansat på tilsynsvagten, der har til opgave at føre tilsyn med eleverne. Om natten er der sovende nattevagt, enten en de ansatte der bor på skolen, som overnatter i eget hus med vagttelefonen på sengebordet, eller en ansat der sover i vagtværelset - også med vagttelefonen ved hånden.

Det er tilsynsvagtens opgave at følge elevernes færden og aktiviteter, tage sig af dem og i den udstrækning det er formålstjenligt at støtte/igangsætte forskellige aktiviteter.

Formålet med 'andet samvær' er, at eleverne får mulighed for at deltage i spontane fællesskaber, og fællesskaber baseret på lyst og interesse. At de opnår tryghed ved, og tillid til egne forudsætninger for deltagelse i klubber og fællesskaber omkring et fælles tredje.

Personalet understøtter, at gode, rummelige fællesskaber opstår omkring konstruktive aktiviteter baseret på elevens egne ideer og interesser.

Aktiviteter

I hverdagslivet på skolen er der perioder med fritid for eleverne. I denne fritid tilrettelægges daglige et antal aktiviteter, som igangsættes og ledes af det vagthavende personale.

Formålet med aktiviteterne er at eleverne vælger at deltage i fællesskabende samvær. At være sammen omkring et fælles tredje er ofte en god vej ind i venskaber og mere spontant og frit samvær. Vi opfordrer eleverne til - og hjælper dem med - at finde sammen om aktiviteter, hvor det vi laver sammen, det fælles tredje, bliver rammen om fællesskabet. Udgangspunktet er elevernes interesser og spontant opståede fællesskaber, som kan rumme flere elever, der er nysgerrige på aktiviteten.

Aktiviteterne planlægges ud fra såvel personalets kompetencer som elevernes ønsker. De kan være planlagt på forhånd, og ligge på en fast ugedag - f.eks. kreaaktiviteter efter aftensmad hver onsdag, men de kan også opstå spontant baseret på årstid, vejr og elevønsker på dagen, f.eks. at opleve nordlys, morild, vandleg i regnvejr, udebio på varme sommeraftener eller måske at se en fodboldkamp på storskærmen i spisesalen.

Nogle aktiviteter kan være obligatoriske med et pædagogisk mål om oplevelser i skolens store fælleskab, mens andre er valgfrie og baseret på lystbetonet deltagelse.

Forventninger

Vi forventer, at medarbejderne:

- Er fagligt kompetente og arbejder professionelt
- Er velforberedte og engagerede
- Kommunikerer åbent og direkte
- Optræder loyalt overfor skole og ansatte
- Skaber plads til alle - både fagligt og socialt
- Differentierer krav, læringsmiljøer og undervisning
- Har fokus på den enkelte elevs trivsel og samvær med andre
- Har fokus på at understøtte de forpligtende fællesskaber

- Optræder inkluderende og anerkendende
- Bidrager aktivt i forpligtende samarbejder
- Er imødekommende over for såvel elever, forældre som kolleger
- Rådgiver om pædagogiske forhold og muligheder
- Tager initiativ til og ansvar for at løse problemer og konflikter
- Er opmærksomme på og inddrager de muligheder, der er i verdenen uden for skolen
- Bruger humor i dagligdagen

Vi forventer, at forældrene:

- Indgår i en nysgerrig, åben og konstruktiv dialog med skolen og dens medarbejdere
- Aktivt bakker op om skolens regler og værdier
- Aktivt bakker op om skolens pædagogiske og didaktiske arbejde
- Holder sig orienteret om skolens virke ved at benytte Skoleplan
- Viser interesse og loyalitet i samarbejdet med skolen
- Deltager aktivt i at fremme et inkluderende miljø, så alle trives
- Medvirker til, at eleven får gode arbejdsvaner og lærer at fordybe sig
- Forstår og bidrager til, at eleven er en del af et forpligtende fællesskab
- Stiller krav til eleven om deltagelse og positiv adfærd på skolen
- Medvirker til, at eleven lærer ansvarlighed og selvstændighed
- Lærer eleven at styrke venskaber og oparbejde gode omgangsformer
- Hjælper eleven med at indfri skolens forventninger

Vi forventer, at eleverne:

- Overholder dansk lovgivning
- Overholder skolens husorden
- Lever skolens værdier
- Er udhvilede, har spist, er velforberedte - og møder til tiden
- Viser respekt for skolens fysiske rammer, passer på tingene
- Har en venlig og respektfuld omgangstone overfor alle
- Kan og vil følge personalets anvisninger

- Anerkender personalets autoritet
- Deltager aktivt og engageret i såvel undervisnings- som fritidsaktiviteter
- Indgår ansvarligt og inkluderende i sociale fællesskaber
- Viser respekt og hensyn overfor alle mennesker og dyr på skolen
- Er tolerante og accepterer forskelligheder
- Er gode kammerater og modarbejder mobning
- Bruger elektroniske medier med omtanke

Ledelsestruktur

Forstanderens og viceforstanderens primære ansvar er strategisk udvikling af skolen, skolens daglige drift, årskalender, vagtplaner, personaleledelse og udvikling/vedligeholdelse af bygningsmasse.

Den pædagogiske leder har ansvar for den overordnede pædagogik, udmøntningen af skolens pædagogiske og didaktiske strategi samt den lovmæssige ramme.

Ledelse

Forstander: Mette Marie Bloch Bauer

Viceforstander og pædagogisk leder: Kristina Rosenkrands

Undervisning/tilsyn

Mette Marie Bloch Bauer: Forstander, hestelærer, tilsyn

Erling Hansen: Tilsyn, UU-vejledning, støtte, jagtlærer

Tim Masermann: Tysk, leder af lystfiskerlinjen, støtte, tilsyn, skemalægger

Kristina Rosenkrands: Viceforstander, leder af hestelinjen, tilsyn

Niels Frost: Teknisk serviceleder, leder af jagtlinjen, tilsyn

Jesper Thomsen: Matematik, leder af Nordisk friluftslivlinjen

Jann W. Jacobsen: Matematik, fysik, naturfag, musik, fiskelærer
Kasper Vikær Mouridsen: Dansk, P10, nordisk friluftsliv, tilsyn
Rane Kammer: P10, nordisk friluftslivs, tilsyn
Emma Svarre: Dansk, engelsk, nordisk friluftslivlinjen, tilsyn
Hanne Hansen: Skolemor, køkkenhjælp, tilsyn
Berit Danielsen: Pædagog, tilsyn

Teknisk-administrativt personale

Niels Frost: Pedel/serviceleder
Petter Grønnelund: Pedelmedhjælper
Gitte Andersen: Skolesekretær
Rikke Vendelbo: Køkkenchef, kok
Sabrina Egedal Andersen: Køkkenassistent
Berit Danielsen: Rengøring

Evaluering af undervisningen

Vi evaluerer løbende og lovpligtigt på følgende områder:

- Evaluering af elevernes udbytte
- Evaluering af den samlede undervisning
- Selvevaluering af værdigrundlag og praksis

Resultaterne af evalueringerne offentliggøres på skolens hjemmeside.

Opfølgingsplan

På baggrund af ovenstående evalueringsarbejde udarbejdes en opfølgingsplan, som ligeledes offentliggøres på hjemmesiden.

Godkendelse af indholdsplan

Denne Indholdsplan er udarbejdet juni 2026

Indholdsplanen er godkendt d. _____

Underskrifter, ledelse:

Forstander, Mette Marie Bloch-Bauer: _____

Viceforstander, Kristina Rosenkrands: _____

Underskrifter, bestyrelse:

Forperson, Ellinor Conradsen: _____

Næstforperson, Ole H. Andreassen: _____

Per Jørgensen: _____

Helle Skaaning: _____

Marlene J. Marquartsen: _____